ABDULLAH BİN YAHYÂ SA'BÎ

Yemen'de yetişen Şafiî mezhebi fıkıh âlimlerinin ileri gelenlerinden. Künyesi Ebû Muhammed olup ismi, Abdullah bin Yahyâ bin İbrâhim bin Ebî Heysem bin Abdüssemî'dir. Memleketine nisbetle Yemenî ve Sa'bî denildi. Yetmişsekiz yaşında iken, 553 (m. 1158) yılında Güney Yemen'de, San'a'nın batısında bir şehir olan Cened'in köylerinden Sehfene'de vefât etti.

Küçük yaştan i'tibâren kendisini ilme veren ve ilim ehli ile düşüp kalkan Ebû Muhammed Sa'bî, birçok âlimden istifâde etti. Yemen'deki ilim merkezlerinde ilim öğrendikten sonra, Hicaz tarafına gitti. Hicaz'da İslâm âleminin çeşitli bölgelerinden gelen âlimlerin ilminden istifâde etti. Zamanında, Yemen müslümanlarının en ileri gelen âlimi oldu. Sehfene (Sefîne) köyündeki medresede ders verirdi. Zamanın ileri gelenleri, onun derslerine koşardı.

Yemen'in meşhûr âlimlerinden İmâm Yahyâ bin Ebü'l-Hayr'la arkadaşlıkları oldu. O, "Ebû Muhammed Sa'bî, âlimlerin âlimidir" derdi. Bu iki âlim, sık sık bir araya gelir, sohbet ederler, fıkıh mes'elelerinde istişâre ederlerdi. Ebû Muhammed Sa'bî, haram ve şüphelilerden çok sakınır, harama düşmek korkusundan mübahların bir çoğunu da terk ederdi. Zâhid olarak yaşardı. Çok cömert idi. Eline geçenden zarûret miktarını kendisi için ayırır, fazlasını fakirlere sadaka olarak dağıtırdı. Güzel ahlâkı, engin bilgisiyle insanlara örnek olur, sık sık nasihatlerde bulunurdu. Vaktini ilim öğrenmek, öğretmek ve ibâdet etmekle geçirirdi. Yalnız Allahü teâlânın rızâsını kazanmak için çalışırdı. Birçok âlime hocalık yapan Ebû Muhammed bin Ahmed bin Ömer, Es'âd bin Abdullah Necrî, Ahmed bin Abdülmelik bin Muhammed, Abdullah bin Ya'fer bin Sâlim Irakî, Ahmed bin Ebî Ahmed Tebâî, Reyme kadısı Abdullah bin Ali ve daha birçok âlim talebeleri arasındaydı. Arkadaşlarından Kâdı Müslim bin Ebû Bekr de sık sık derslerine gelir, fıkıh ilminde ondan istifâde ederdi. Talebeleri de hocaları gibi Allahü teâlânın dînini yaymak ve O'nun rızâsını kazanmak için gayret gösterirlerdi. O güzel ahlâklı, yüksek ilimli, seçkin kimseler, çalışmaları ile insanların ebedî se'âdete kavuşmaları için gayret ettiler.

> Talebeleri anlatır: Birgün Ebû Muhammed Sa'bî ile birlikte, bir yerden bir başka yere giderken, ıssız bir dağ başında Müleyke kabilesinden eşkiyalar önümüzü kesti. Üzerlerimizde ne varsa önlerine attık. Ebû Muhammed Sa'bî'nin üzerinde hiçbir şey çıkmayınca, para vermek istemeyip sakladığını zannettiler ve kılıçla hücum ettiler. Eşkiya, kılıcını vurduğu hâlde kesmediğini görünce şaşırdı. Tövbe edip, sâdık talebe oldu. Yüksek ilimleri öğrenip, güzel amelli sâlih insanlardan oldu. Hocamıza kılıcın kesmemesinin sebebini sorduğumuzda, eşkiyanın hücumu sırasında "Hıfz âyetlerini" okuduğunu bildirdi. Bu

âyet-i kerîmeleri nasıl öğrendiğini de şöyle anlattı: “Birgün arkadaşlarımla beraber dolaşmaktayken, bir kurdun zayıf bir koyunla oynaştığını gördük, merak edip yaklaştık. Kurt koyunla, koyunun yavrusu ile oynadığı gibi oynamaktaydı. Kurt, bizim yaklaştığımızın farkına varınca kaçıp uzaklaştı. Koyunu tutup, kurdun yaralayıp yaralamadığını kontrol ederken, boynuna yazılı bir kâğıdın bağlanmış olduğunu gördük. Kâğıtta; Bekâra sûresi ikiyüzellibeşinci âyet-i kerîmesi, meâlen; “Göklerin ve yerin muhafazası, O’na ağırlık ve zorluk vermez, O çok yüce, çok büyüktür.” Yûsuf sûresi altmışdördüncü âyet-i kerîmesi, meâlen; “Allah en hayırlı koruyucudur. Ve O, merhamet edenlerin en merhametlisidir.” Saffât sûresi yedinci âyet-i kerîmesi, meâlen; “Biz semâyı, tâatten çıkmış olan şeytandan koruduk.” Hicr sûresi onyedinci âyet-i kerîmesi, meâlen; “Biz semâyı, Allahü teâlânın rahmetinden kovulan her şeytandan koruduk.” Fussilet sûresi onikinci âyet-i kerîmesi, meâlen; “Biz dünyâ göğünü, duyduklarını çalan şeytandan koruduk, işte bu Azîz, Alîm olan Allahü teâlânın takdîridir.” Târık sûresi dördüncü âyet-i kerîmesi, meâlen; “Hiçbir nefs yoktur ki, üzerinde amellerini koruyan bir melek bulunmasın,” Burûç sûresi, onikinci âyet-i kerîmeden sonuncu âyet-i kerîmeye kadar yazılı idi. İşte orada görüp ezberlediğim âyet-i kerîmeleri burada, eşkiyanın karşısında okuyunca, onların kılıçları kesmez oldu” dedi.

Yetiştirmiş olduğu pekçok talebe yanında, birçok kıymetli eserler de yazan Ebû Muhammed Sa’bî, Şafiî mezhebi fıkıh bilgilerine dâir “İhtirâzât-ül-mühezzeb” ve “Et-Ta’rîf’, Ahmed bin Hanbel hazretlerinin mezhebi hakkında “Akide” kitabını yazdı.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Tabakât-üş-Şâfiiyye cild-7, sh. 140

2) Tabakât-ü fûkahâ-i Yemen sh. 161

3) Şezerât-üz-zeheb cild-4, sh. 166

4) Mu’cem-ül-müellifîn cild- 6, sh. 163

ABDULLAH MAKDİSÎ

Fıkıh ve hadîs âlimlerinden. İsmi, Seyfeddîn Abdullah bin Ömer bin Ebî Bekr el-Makdisî el-Hanbelî olup, künyesi Ebü’l-Kâsım’dır. Şam’ın Kasiyun beldesinde, 559 (m. 1164)’de doğdu. Bağdad’da ilim tahsil etti. Ferâiz, hılâf ve münâzara ilimlerinde çok mahir oldu. Ebi’l-Bekâ’dan nahiv okudu. Ebû Ali’nin “Efsâh” kitabını ezberledi. Aruz ilmini öğrendi ve bu konuda kitap yazdı. 586 (m. 1190)’da vefât etti.

El-Behâ Abdurrahmân diyor ki:

“Abdullah bin Ömer çok zekî idi. Onun zekâsına Bağdadlılar hayret ederlerdi. Hocasından gördüğü dersi bir veya iki defada ezberlerdi; Ben ise ezberliyene kadar çok uğraşırdım. O hılâf ilminde çok tanındı. Haramlardan sakınan, şüpheli korkusuyla mübahların çoğunu terkeden vera’ sahibi bir kimse idi.

Muvaffaküddîn’e, Abdullah Makdisî hakkında soruldu. Onlara cevâb olarak dedi ki: “Abdullah, küçükken Bağdad’a gitti. Orada pekçok âlimden ilim tahsil etti. Fıkıh öğrenip, iyi bir fakîh oldu. Çok güzel konuşur, güzel yazı yazardı. Ebü’l-Vefâ (radıyallahü anh) hakkında kitap yazdı. Sonra Şam’a gelip, bizimle gazâ’ya çıktı. Sonra Harran’a gitti. Orada, Şevval ayında, çok genç yaşda vefât etti.

□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□□

1) Tabakât-ı Hanâbile (Zeyli) cild-1, sh. 371

2) Mu’cem-ül-müellifîn cild-6 sh. 94

3) Şezerât-üz-zeheb cild-4, sh. 285

ABDÜLMECÎD BİN İSMÂİL

Hanefî mezhebi fıkıh âlimi. Künyesi Ebû Sa’îd olup ismi, Abdülmecîd bin İsmâil bin Muhammed’dir. El-Hirevî diye tanınan bu âlim, Kays kabilesine mensûp olup, Rûm